

Från skrämmande till spännande

Framtida utmaningar inom vård och omsorg

Annica Kristoffersson, doktorand, AASS, Örebro universitet, annica.kristoffersson@oru.se
Lena Almquist, legitimerad arbetsterapeut, Örebro kommun, lena.almquist@orebro.se

Det här är två bilder från Svampen – Örebros berömda vattentorn. Att stå och blicka upp på svampen kan te sig *skrämmande* – en känsla att svampen kan falla över en. Väl uppe på Svampen blickandes ut över Örebro så infinner sig känslan ”Va *spännande*”. Perspektivet blir ett helt annat uppifrån sett!

Skrämmande

Teknikens intåg inom äldreomsorgen i form av utökad datorisering och till exempel robotar är *skrämmande* för många. Detta kan ta sig uttryck i kommentarer såsom ”Det är inte att jobba med datorer jag har utbildat mig till.” och ”Jag har inte valt att jobba med datorer, jag vill arbeta med människor.”

Ett annat perspektiv på vad som kan vara *skrämmande* är ungas möten med äldre multisjuka. Klyftan mellan generationer försvårar det naturliga mötet mellan yngre och äldre och kan vara ett hinder för yngre att välja vård och omsorgsyren.

Erfarenheter från kontakter med studenter på olika utbildningar visar att målet är att jobba på sjukhuset eller i socialtjänsten snarare än inom äldreomsorgen. I media målas ofta arbetet i äldreomsorgen upp som tungt och stressigt i kombination med en låg lön.

Idag är det få som väljer vårdyrken som har en låg status. Vi frågar oss: hur ska vi klara framtida personalförsörjning?

Spännande

Teknikens intåg skapar nya möjligheter! Teknisklösningar är och kan bli ett viktigt komplement inom vård och omsorg.

Teknikens införande kan göra vårdarbetet mer lockande för de som ser tekniken som ett verktyg och som en utökad möjlighet till kompetensutveckling.

Teknikens införande kan öppna upp intresset för yngre och fler män att söka till vårdyrken och göra dem mer attraktiva och *spännande*.

Nästa generation av omsorgsbehövande är mer teknik- och datorkunniga. Denna generation är också mer van att ställa krav på individuella lösningar utifrån sina behov. Ett exempel kan vara krav på tätare tillsynsbesök vid de tillfällen som passar individen. Detta kan ske genom personliga besök och självvalda tekniska lösningar. På så sätt kan tid för omsorgsbesök frigöras.

Yngres möten med äldre multisjuka kan bli *spännande* när de får del av personens levnadsberättelse och erfarenhet. Mycket visdom och erfarenhet finns samlad i den kunskapsbank som äldre utgör.

- Framtidens utmaning inom vård och omsorg är att hitta individuella lösningar på äldres behov.
- Vi möts av olika tankar kring Giraffen från såväl vårdgivare som äldre. Återkoppling från användarna visar att viktiga faktorer gällande användbarhet, tillgänglighet och acceptans är information, utbildning, bra backup samt support. Tidsfaktorn och hur teknik presenteras i media är också av betydelse.
- I ett framtidsperspektiv krävs ökad samverkan mellan både forskare inom teknik och vård samt olika vårdfunktioner.
- Genom utveckling i samarbete kan inställningen till ny teknik gå från skrämmande till spännande.
- Med ökad acceptans och förståelse för tekniken förändras perspektiven och idéer kring nya lösningar som utgår från existerande teknik kan födas.

Giraff riktar sig till en äldre användargrupp och kan liknas vid ”Skype på hjul.” Giraff systemet består av flera delar:

- En mobil enhet försedd med en lutbar LCD-skärm med inbyggd webkamera, högtalare och mikrofon som placeras i en äldre persons hem.
- En PC programvara från vilken personer med behörighet kan förflytta Giraffen i den äldres hem.
- Sentry databas, i vilket behörigheten för Giraffen sätts.

På den äldres villkor. Giraffinnehavaren bestämmer själv vilka som ska kunna ringa upp Giraffen och under vilka förutsättningar. I normalfallet besvarar den äldre samtalen genom att trycka på grön knapp på Giraffen eller på en medföljande fjärrkontroll. Möjlighet att lägga in behörigheten ”nödaccess” finns, då behöver ingen besvara samtalet. Detta kan vara lämpligt exempelvis om en larmcentral är knuten till Giraffinnehavaren.

Med Giraff ges utökade möjligheter för **familj och närstående** att förvissa sig om att den anhörige mår bra, oavsett var i världen dessa för tillfället befinner sig.

Något mer än Skype. Äldre som tidigare använt Skype har också uttryckt att de uppskattar Giraff inom ExCITE projektet. Giraffen ökar möjligheterna för användaren att fritt röra sig runt i bostaden som om besökaren vore där på riktigt.

Ambient Assisted Living projektet **ExCITE** har som mål att utvärdera vad som krävs för att använda Giraff för social interaktion. ExCITE utgår från att användares feedback är nödvändigt redan i tidiga utvecklingsstadier för att kunna skapa en produkt som motsvarar marknadens krav. Insamlingen av data sker genom att placera ut Giraff under längre tidsperioder i flera äldre personers hem i Italien, Spanien och Sverige. Användbarheten följs upp dels via direkt kontakt mellan forskare och användare och dels via ett antal frågeformulär som delas ut regelbundet under tiden som Giraffen är i hemmet. Parallellt med detta upptäcks och löses problem med exempelvis stabilitet.

De frågeformulär som används skiljer sig åt beroende på typ av användare: primära användare och sekundära användare, t ex anhörig eller vårdgivare. För den primära användaren mäts regelbundet: ensamhet, upplevd livskvalitet och depression men också fler faktorer mäts i formulären. Gällande sekundära användare undersöks bland annat vilka förväntningar de har på Giraffen och om dessa sedan uppfylls.

Hittills har **feedback** i projektet lett till bland annat:

- en robustare utformning av Giraffen
- en databas för att hantera accessrättigheter, denna ger också möjlighet för den äldre att initiera samtal och bestämma om den vill acceptera inkommande samtal eller ej
- assisterad dockning i laddningsstationen
- och ett nytt sätt att justera lutningen på skärmen/webbkameran.

feedback

t